

Pelastakaa Lapset

**ARKIPÄIVÄISET KUVAT
LAPSISTA SEKSUALISOIVASSA
KONTEKSTISSA**

Artikkelin on kirjoittanut Tanskan Pelastakaa Lapset. Tanskan ja Suomen Pelastakaa Lapset ovat osa kansainvälistä INHOPE -vihjepalveluverkostoa, joka pyrkii edistämään lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan kuva- ja videomateriaalin poistumista netistä.

Pelastakaa Lapset on yhteistyössä Pelastakaa Lapset Tanskan kanssa sopinut julkaisun kääntämisestä ja julkaisusta Suomessa. Suomenkielisen julkaisun on toimittanut Suomen Pelastakaa Lapset ry:n Lasten suojeleminen ja Nettivihje -toiminto. Suomenkieliseen julkaisuun on lisätty Suomea koskevia tietoja. Lisäykset on merkitty dokumenttiin **oranssilla värillä**.

Teksti: Mikkel Rask Pedersen, Julie Schjørring Larsen & Per Frederiksen

Editointi: Gitte Bank Jensen

Graafinen suunnittelu: Marianne Eriksen

Käännös tanskasta englanniksi: Jon Jay Neufeld

ISBN 978-952-7112-63-2

ISSN 1459-9392: 34

© Pelastakaa Lapset 2021

Yhteisrahoitettu Euroopan unionin
Verkkojen Eurooppa -välineestä

*Tästä julkaisusta vastaa yksinomaan sen laatija.
Euroopan unioni ei vastaa sen sisältämien tietojen
käytöstä.*

Tanskan Pelastakaa Lapsia tukevat taloudellisesti Euroopan komissio sekä Tanskan sosiaali- ja työministeriö. Suomen Pelastakaa Lapset ry:n Lasten suojeleminen ja Nettivihje -toimintoa tukevat taloudellisesti Euroopan komissio sekä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA.

**Anna palautetta Arkipäiväiset kuvat lapsista
seksualisoivassa kontekstissa -julkaisusta:
pelastakaalapset.fi/arkipaivaisetkuvat/palaute**

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO	4
LAPSEN OIKEUDET	4
PELASTAKAA LASTEN VIHJEPALVELUT TANSKASSA JA SUOMESSA	5
KUVIEN SEKSUAALISSÄVYTTTEISEN SISÄLLÖN LUOKITTELU	8
HARMAAN ALUEEN KUVAT	10
ARKIPÄIVÄISIÄ KUVIA LAPSISTA SEKSUALISOIVASSA KONTEKSTISSA	12
MUUT NETIN SEKSUALISOIVAT KONTEKSTIT	12
PSYKKISET SEURAUKSET LAPSELLE	13
LAPSEN SEKSUAALINEN KEHITYS	13
KUN LAPSESTA TULEE AIKUISEN SEKSUAALISUUDEN KOHDE	13
LAPSI KRIISSISSÄ	13
LAPSEN LUOTTAMUKSEN PETTÄMINEN	14
HÄPEÄ JA SYLLISYYS	14
HUOLESTUTTAVIA SUUNTAUKSIA	14
YMMÄRTÄMINEN ON ENNALTAEHKÄISYÄ	14
VÄKIVALLATONTA VÄKIVALTA?	15
VIRTUOUS PEDOPHILES - “MORAALINEN” VAIHTOEHTO	16
VISIONS OF ALICE - “LAILLINEN” VAIHTOEHTO	18
HETEROGEENISYYS JA VIVAhteET	20
ENNALTAEHKÄISYN PERUSTEET	21
PÄÄTELMÄT	22
SUOSITUKSET	22
VIITTEET	23

JOHDANTO

Keväällä 2019 eräs tapaus YouTubessa herätti huomiota. Tubettaja löysi jotain, mitä hän kutsui madonreiäksi. Hän aloitti kirjoittamalla YouTuben hakukenttään ”bikiniostosten esittely”. ”Ostosten esittely” viittaa YouTube-videoihin, joissa tubettajat tyypillisesti esittelevät vaatteita tai ostamiaan uusia tavaroita. Klikattuaan kahta ehdotettua videota, tubettaja kulki madonreiän läpi: kaikki videot, joita YouTube hänelle nyt suositteli, olivat videoita, joissa oli 8–12-vuotiaita tyttöjä. Videoiden alla oli aikaleimoja sisältäviä kommentteja. Aikaleimat viittasivat videoiden tiettyihin kohtiin, joissa tytöt olivat hetkellisesti levittäneet jalkansa tai olivat muussa paljastavassa asennossa. Tällaisten aikaleimojen määrä, YouTuben tapa ehdottaa lukemattomia videoita sekä lasten seksuaalisointi motivoivat tubettajaa puhumaan asiasta. Hänen löytämänsä tiedot jaettiin useissa eri medioissa – myös Tanskassa. Tällä oli seurauksensa. YouTube otti 21.8.2019 käyttöön uudet ohjeet siitä, miten videoita saa (ja ei saa) jakaa sen alustalla (Google, 2019). Lapsia sisältävät videot, joihin on lisätty aikaleimoja, poistetaan YouTubesta, ja kommentointi on estetty monen lapsia sisältävän videon kohdalla. Sosiaalisen median jätit Facebook ja Instagram ovat myös tiukentaneet sääntöjään siitä, mikä heidän alustoillaan on sallittua. Kaikki tämä herättää enemmän kysymyksiä kuin antaa vastauksia. Sisällön estäminen parilla yksittäisellä alustalla ei ratkaise ongelmaa. Se vain siirtää ongelman muualle. Jäljelle jäävät esimerkiksi nämä kysymykset: Kuinka laajalle tämä ilmiö on levinnyt? Mistä se on peräisin? Mihin ilmiö on nyt siirtynyt? Miten voimme suojella lapsia seksuaalisoinnilta netissä? Tämä julkaisu pyrkii vastaamaan näihin kysymyksiin. Ensin on kuitenkin löydettävä vastaus olennaiseen kysymykseen: miksi aikaleimat videoissa, joissa on lapsia, ovat ongelma? Vastaus löytyy lapsen oikeuksien yleissopimuksesta.

LAPSEN OIKEUDET

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 34. artikla koskee lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Artiklassa todetaan, että lapsilla on oikeus suojeluun seksuaaliväkivaltaalta (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista, 1992). Kun videoon lisätään aikaleimat hetkistä, joissa lapsi on paljastavissa asennoissa, se muuttaa videon kontekstia. Viaton video, jossa lapsi hyppii trampoliinilla, muuttuu seksuaaliseksi. Lapsen seksuaalisointi on aina vastentahtoista. Sillä ei ole merkitystä, haluaako lapsi tulla seksuaaliseksi tai tuntee hän sen loukkaavan itseään. Lapsi, joka ei ole saavuttanut rikoslain mukaista suojaikärajaa, ei voi koskaan antaa suostumustaan seksuaaliseen toimintaan aikuisen kanssa tai suostua olemaan mukana seksuaalisessa kontekstissa. Olemme Pelastakaa Lapsissa sitä mieltä, että lapsen asettaminen seksuaalisoituun kontekstiin tai lasta koskevan sisällön seksuaalisointi on lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa ja rikkoo 34. artiklaa. Lapsia ei tällä hetkellä suojata tältä osin riittävän hyvin. Tässä julkaisussa, samoin kuin lapsen oikeuksien yleissopimuksen 1. artiklan määritelmässä, lapsilla tarkoitetaan alle 18-vuotiaita henkilöitä.

On luonnollista kysyä, voiko lapselle olla seurauksia, jos hän ei ole tietoinen siitä, että hänen kuviaan on netissä seksuaalisoivissa konteksteissa. Kysymys saattaa muistuttaa hie-
man piispa Berkeleyyn (2014) esittämää kysymystä, pitääkö metsässä kaatuva puu ääntä, jos kukaan ei ole paikalla kuulemassa sitä. Siitä, että lapsista otettuja arkipäiväisiä kuvia liitetään seksuaalisoiviin konteksteihin, ei kuitenkaan voi olla kahta eri mieltä. Kyseessä on vakava loukkaus lapsia kohtaan. Joidenkin henkilöiden kohdalla tällainen materiaali voi myös johtaa siihen, että he alkavat etsiä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia netistä. Tämä loukkaa törkeällä tavalla lapsen oikeutta tulla suojelluksi seksuaaliohjelmitseksi joutumiselta. Se, onko lapsi tietoinen

seksualisoinnista, ei vaikuta siihen, että lasta tulee siltä suojella. On kyse lapsen oikeudesta. On kyse myös vastuustamme yhteiskuntana.

Lasten suojeleminen on Pelastakaa Lapset -järjestön tärkein päämäärä. Tämä julkaisu on omistettu tälle tarkoitukselle. Julkaisu tuo esiin, miten me toimiessamme lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa vastaan tunnistamme suuntauksia ja mekanismeja, jotka viittaavat paitsi lisääntyneeseen tietoisuuteen ja suojelun puutteeseen, myös konkreettisempien toimien tarpeeseen.

Yksi Tanskan Pelastakaa Lasten toimista, joka on auttanut lisäämään tietoisuutta netissä tapahtuvasta lapsista otettujen arkipäiväisten kuvien ja videoiden seksualisoinnista, on heidän AnmelDet-vihjepalvelunsa. Suomessa vastaavaa toimintaa tekee Pelastakaa Lasten Nettivihje-palvelu. Seuraavassa osiossa kerrotaan vihjepalvelujen tarkoituksesta ja toiminnasta.

PELASTAKAA LASTEN VIHJEPALVELUT TANSKASSA JA SUOMESSA

Tarkoitus on ollut alusta asti selvä: toimia lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia vastaan. Perinteinen jako lasten suojelemiseen pyrkivälle kansalaisjärjestölle on erottaa kansalliset ja kansainväliset toimet. Kun on kyse lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjumisesta, tällainen jako ei ole kuitenkaan mahdollinen. Yhteistyöllä on merkittävä rooli vihjepalvelujen työssä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjunnassa sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Kansainvälisesti vihjepalvelut ovat osa maailmanlaajuista INHOPE-vihjepalveluverkostoa. INHOPE:n kautta vihjepalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä Interpolin kanssa. ICCAM-tietokanta, jossa on vihjepalveluihin ilmoitettua lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia, on suoraan yhteydessä Interpolin ICSE-tietokantaan (International Child Sexual Exploitation). Tanskan ja Suomen Pelastakaa Lapset -järjestöissä työskentelevät analytit saavat koulutuksen INHOPE:lta ja suoraan Interpolilta. He analysoivat vihjepalveluun ilmoitetun materiaalin ja tekevät alustavan arvion sen laillisuudesta.

Tanskan vihjepalvelu perustettiin vuonna 2001. Kansallisella tasolla Tanskan vihjepalvelu tekee tiivistä yhteistyötä Tanskan poliisin ja erityisesti NC3:n (National Cyber Crime Center) kanssa. NC3-yksikkö työskentelee netin turvallisuuden ja siellä tapahtuvan lasten suojelun edistämiseksi. Yhteistyö on ollut erittäin tärkeää lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin torjunnassa ja sillä on ollut tärkeä rooli tapauksissa, kuten niin kutsutussa sateenvarjotapauksessa, jossa yli tuhatta tanskalaista nuorta syytettiin seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin jakamisesta. Tanskan Pelastakaa Lapset tekee myös yhteistyötä Tanskan televiestintäalan ja monikansallisten sosiaalisen median yritysten Tanskan toimistojen kanssa. Tässä työssä keskitytään poistamaan lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali nopeasti ja tehokkaasti netistä ja tukemaan viranomaisten tutkintatyötä.

Suomen Pelastakaa Lapset ry:n Lasten suojeleminen ja Nettivihje aloitti toimintansa vuonna 2002. Lasten suojeleminen ja Nettivihje -toiminta on osa Suomen Safer Internet Centre -toimintaa (FISIC), joka pyrkii takaamaan lapsille paremman ja turvallisemman digitaalisen ympäristön. FISIC-toimintaa toteutetaan yhteistyössä Kansallisen audiovisuaalisen instituutin kanssa.

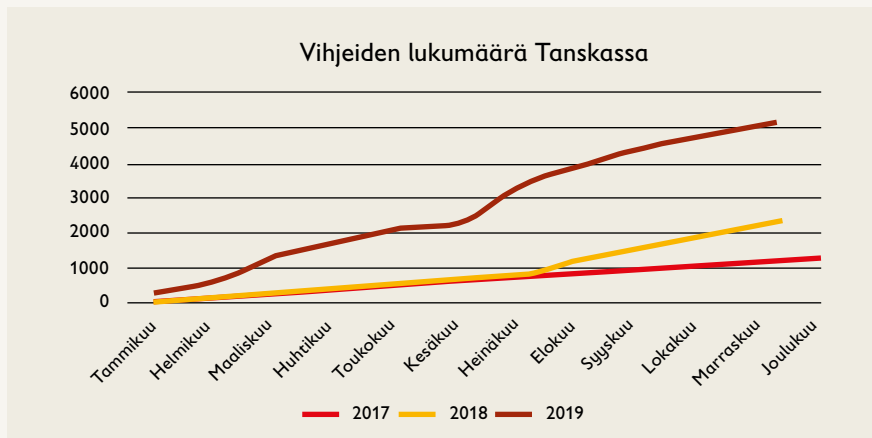
tin ja Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa. Pelastakaa Lapset on myös kansainvälisen ECPAT-verkoston edustaja Suomessa ja kansainvälisen INHOPE-verkoston jäsen. Nettivihjeen asiantuntijat analysoivat lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa kuvamateriaalia myös Canadian Centre for Child Protection -järjestön ylläpitämässä Project Arachnidissa. Nettivihjettä ylläpidetään tiiviissä yhteistyössä keskusrikospoliisin CSE-tiimin (child sexual exploitation) kanssa.

Suuri osa lapsiin kohdistuvista seksuaalirikoksista ei tule viranomaisten tietoon esimerkiksi siksi, että kynnyks ilmoittaa viranomaiselle epäilystä rikoksesta tai laittomasta materiaalista on korkea. Tarjoamalla matalan kynnyksen ilmoituskanavan aikuisille ja lapsille edistetään lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten ilmituloa ja laittoman materiaalin poistumista netistä. Nettivihjeessä kaikki laittomaan materiaaliin ja toimintaan viittaava tieto välitetään viranomaisille arviointia ja mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten. Ulkomaisella palvelimella sijaitsevasta laittomaksi arvioidusta ja lasten oikeuksia loukkaavasta materiaalista välitetään tieto (URL-osoite) sen maan INHOPE-vihjepalveluverkoston kuuluvalle vihjepalvelulle, jossa laiton materiaali sijaitsee. Vihjepalvelu arvioi materiaalin kyseisen maan lainsäädännön mukaan ja välittää tietoa niin paikallisviranomaisille kuin palveluntarjoajille, jotta materiaali saadaan poistettua mahdollisimman nopeasti. Suuri osa vihjeiden sisältämästä laittomasta materiaalista sijaitsee muualla kuin Suomessa, joten tiedon välittäminen INHOPE-vihjepalveluverkostossa on tärkeää. Tiedot välitetään muille vihjepalveluille INHOPE:n ylläpitämän ICCAM-järjestelmän avulla, josta tieto välittyy myös kansainväliselle poliisijärjestö Interpolille. Vihjeet, jotka käsittelevät epäilyä lapsen kohdistuneesta laittomasta toiminnasta, kuten lapsen houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin, arvioidaan ja välitetään keskusrikospoliisille mahdollista jatkoselvitystä ja toimenpiteitä varten. Nettivihje tarjoaa ilmoittajille myös neuvoja ja ohjausta esimerkiksi auttaviin palveluihin aina, kun se on mahdollista.

Lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia sisältävän vihjeen käsitteilyä esitellään seuraavassa kuvassa:

Haluaisimme kertoa, että saamme vuosi vuodelta yhä vähemmän vihjeitä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista, sillä tämä osoittaisi, että materiaalin määrä olisi vähentynyt. Valitettavasti näin ei kuitenkaan ole. Kun tietoisuus vihjepalveluista on lisääntynyt ja vihjepalvelut ovat saaneet parempia työkaluja vihjeiden käsittelemiseksi ja tilastoimiseksi, vihjeiden määrä on kasvanut viime vuosina. Esimerkiksi vuonna 2019 Tanskan vihjepalveluun tuli ennätysmäärä vihjeitä.

Vuoden 2019 alkupuoliskolla vihjeitä vastaanotettiin Tanskassa enemmän kuin vuosina 2017 ja 2018 yhteensä. Tämä kasvu ei koske ainoastaan Tanskaa, sillä se on ollut yleinen suuntaus vihjepalveluissa ympäri maailman.

Monet tekijät vaikuttavat näin merkittävään globaaliin vihjemäärien kasvuun, mutta yksi asia, jota tämä kasvu korostaa, on se, että ennaltaehkäiseviin toimiin on panostettava aiempaa enemmän. Tässä julkaisussa esitetään, että ennaltaehkäiseviin toimiin olisi sisällyttävä toimenpiteitä, joilla pyritään suojelemaan lapsia joutumasta seksualisoivaan kontekstiin. Vaikka suuri osa vihjemäärien kasvusta liittyy laittomaan materiaaliin, on samalla ajanjaksolla huomattu, miten arkipäiväisiä kuvia lapsista seksualisoidaan törkeällä tavalla. Vaikka lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavien kuvien käsittelyyn on olemassa selkeä menettely, arkipäiväiset kuvat lapsista seksualisoivissa konteksteissa jäivät vaille samanlaista käsittelyä, eikä lapsia pystyttyä suojelemaan kunnolla. Kyseiset sivustot sisältävät usein laillista aikuispornografiaa, jossa pornografian rinnalle on lisätty arkipäiväisiä kuvia lapsista. Arkipäiväiset kuvat lapsista tai pornografiset kuvat aikuisista eivät ole sinällään laittomia. Nykyisen lainsäädännön mukaan konteksti ei riitä tekemään sivustosta laitonta – itse materiaalin on oltava selvästi laitonta.

Tämän lasten suojelun puutteen häviöitä ovat lapset. Lapsia asetetaan kontekstiin, jota he eivät ole koskaan pyytäneet ja johon he eivät voi vaikuttaa. Yhtä tärkeää on kuitenkin huomauttaa, että tämän lasten suojelun puutteen takia häviävät kaikki. Henkilö, joka etsii nettisivustoja, joissa lapset on asetettu seksualisoiviin konteksteihin, voi huomata, että hänen rajojaan koetellaan sen suhteen, mikä on hyväksyttävää suhteessa lapsiin. Tiedetään, että 1 %:lla miehistä on lapsiin kohdistuvia seksuaalisia ajatuksia (Seto, 2013). Olipa kyse synnynnäisestä lapsikohteisesta seksuaalisuudesta tai jonkin muun ilmaisusta, ei ole tarpeen luoda digitaalisia ympäristöjä, jotka koettelevat rajoja sen suhteen, onko lasten läsnäolo seksuaaliseen toimintaan liittyvissä konteksteissa hyväksyttävää vai ei. Tämä altistaa lapset ei-toivotulle seksualisoinnille ja voi mahdollisesti vaikuttaa siihen, mitä pidetään sopivana. Lapsista otettujen arkipäiväisten kuvien käyttö seksualisoivissa konteksteissa voi olla varhaisvaihe lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin etsimiselle ja se voi olla merkittävä piste, jossa lasten suojelun vahvistaminen voi olla ratkaisevaa.

KUVIEN SEKSUAALISÄVYTTTEISEN SISÄLLÖN LUOKITTELU

Vihjepalveluun ilmoitetun materiaalin analysoinnissa voidaan käyttää luokittelua seksuaalissävyytteisen sisällön asteesta. Arvio tehdään sekä seksuaalissävyytteisen sisällön asteesta materiaalissa, että seksuaalisoinnin asteesta siinä kontekstissa, jossa materiaali on. Vihjettyössä nähdään, miten kaikenlaisia kuvia voidaan käyttää herättämään joissain aikuisissa seksuaalisia ajatuksia lapsista. Konteksti on siis ratkaisevan tärkeä, jotta voidaan arvioida, onko video tai kuva seksuaalisoinnissa.

Tanskan Pelastakaa Lapset on kehittänyt luokittelun, joka havainnollistaa kuvien sisältöä (Pihl, Jakobsen & Sørensen, 2014). Luokittelu perustuu tutkijoiden Max Taylorin ja Ethel Quaylen (2003) tekemiin empiirisiin analyysiin lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavista video- ja kuvamateriaaleista. Seuraavassa kaaviossa lapsia sisältävät kuvat luokitellaan asteikolla 1–10 kuvan sisällön mukaan.

Lapsista otettujen kuvien seksuaalissävyytteisen sisällön luokittelu*

Taso	Luokka	Kuvaus kuvien sisällöstä
1	Arkipäivän kuvat ja videot	Arkipäiväisiä kuvia, joissa lapset leikkivät neutraalissa ympäristössä, tai ei-seksuaalissävyytteisiä ja ei-seksualisoituja kuvia lapsista alusvaatteissa, uima-asuissa ja vastaavissa vaatteissa mainoksissa tai perhekuvilla.
2	Nudismi/Taide	Kuvia alastomista tai osittain alastomista lapsista nudismiin liittyvissä konteksteissa ja laillisissa lähteissä. Myös taiteellisesti perusteltuja kuvia lapsista.
3	Tirkistely	Salaa otettuja valokuvia lapsista leikkikentillä tai muissa lapsille tarkoitetuissa ympäristöissä. Tällaisissa kuvissa on yleensä näkyvissä alusvaatteita ja/tai eriasusteista alastomuutta.
4	Poseeraus	Tarkoituksellisia poseerauskuvia lapsista, kokonaan tai osittain puettuina tai alasti.
5	Seksuaalissävyytteinen poseeraus	Tarkoituksellisia poseerauskuvia täysin tai osittain puettuista tai alastomista lapsista selkeästi seksuaalissävyytteisissä, seksualisoivissa asennoissa.
6	Selkeä seksuaalissävyytteinen poseeraus	Kuvia, jotka korostavat sukuelinten alueita ja joissa lapsi on joko alasti tai kokonaan tai osittain puettu.
7	Seksuaalinen toiminta	Kuvia, joissa on koskettelua, masturbointia, suuseksiä tai seksuaalista kanssakäymistä lasten välillä ilman aikuisten osallistumista.
8	Seksuaaliväkivalta	Kuvia lapsista, jotka joutuvat seksuaaliväkivallan uhreiksi. Kuvissa kehoja kosketetaan käsin ja toimintaan osallistuu aikuinen.
9	Törkeä seksuaaliväkivalta	Kuvia törkeästä seksuaaliväkivallasta, johon sisältyy seksuaalista toimintaa, kuten penetraatiota, masturbointia tai suuseksiä ja johon osallistuu aikuinen.
10	Sadistisuus/eläimeen sekaantuminen	a) Törkeää seksuaaliväkivaltaa sisältäviä kuvia, joissa on lapsia, jotka on sidottu, joita on lyöty tai ruoskittu tai jotka muutoin ovat joutuneet kärsimään lapselle kipua aiheuttavista teoista. b) Kuvia, joissa eläin on osallisena jonkinlaisessa seksuaalisessa toiminnassa, jossa on mukana lapsi.

Luokkien perusteellinen tarkastelu tanskaksi: ”Billeder i Gråzonen” Pihl, Jakobsen & Sørensen (2014)

*Seksuaaliväkivalta on laaja käsite, jossa sen kohteena olevan henkilön seksuaalista koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta tahallisesti loukataan. Lapsista otettujen kuvien seksuaalissävyytteistä sisältöä on kuitenkin pystyttävä luokittelemaan ja kuvaamaan tätä tarkemmin.

Taylorin ja Quaylen laatiman, lapsista otettujen kuvien sisältöä koskevan 10-osaisen luokittelun perusteella, Tanskan Pelastakaa Lapset -järjestö on kehittänyt seuraavan kuvion (Pihl, Jakobsen & Sørensen, 2014). Kuviossa esitetään, mitä kuvaluokkia pidetään Tanskan lainsäädännön mukaan laittomina ja mitkä luokat ovat Tanskassa laillisella harmaalla alueella.

Poseerauskuva					Laiton kuva				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
HARMAA					LAITON				

Yllä olevan kuvion mukaisesti luokkiin 6–10 kuuluvat kuvat ovat laittomia Tanskassa. Edellä olevassa taulukossa sivulla 8 kuvataan, miten näiden luokkien kuville on ominaista se, että lapsen sukuelimet ovat selvästi näkyvissä ja/tai että lapsi joutuu niissä seksuaalisen toiminnan kohteeksi joko yksin tai yhdessä muiden kanssa. Nämä ovat ainoita kuvia, jotka ovat Tanskassa laittomia tuottaa, pitää hallussa ja levittää.

1.1.–31.12.2019 välisenä aikana Tanskan Pelastakaa Lasten vihjepalvelu sai 5251 vihjettä netissä olevasta lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista. Niistä 1353 koski laitonta materiaalia, mikä vastaa 26 % kaikista vihjeistä. Tämä on suurin prosenttiosuus Tanskan vihjepalvelun historiassa tähän mennessä tunnistetusta laittomasta materiaalista. Tilastot kuitenkin osoittavat myös, että jopa 74 % vihjeistä koskee kuvia, jotka eivät itsessään ole laittomia. Monet näistä vihjeistä koskevat sen sijaan harmaan alueen kuvia.

Suomen Pelastakaa Lasten Nettivihje-palvelussa kuvamateriaali luokitellaan melko samalla tavalla kuin Tanskassa, mutta harmaan alueen kuvamateriaali ei ole luokiteltavissa selkeästi lailliseksi materiaaliksi Suomessa. Viimeisimmän arvion materiaalin laittomuudesta tekevät viranomaiset. Luokkiin 6–10 kuuluva materiaali luokitellaan selkeästi laittomaksi, harmaan alueen kuvat mahdollisesti laittomaksi. Lisäksi on syytä muistaa, että arkaluonteisen kuvamateriaalin, tiedon tai väitteiden levittäjä voi syyllistyä myös yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen tai kunnianloukkaukseen. Nettivihje välittää tiedot selkeästi laittomasta ja mahdollisesti laittomasta materiaalista ja toiminnasta aina keskusrikospoliisille.

HARMAAN ALUEEN KUVAT

”Harmaan alueen kuvat” on termi, joka viittaa kuviin ja videoihin, joissa on lapsia ja jotka eivät itsessään vaikuta seksuaalissävyyteisiltä, mutta jotka tuodaan netissä sellaiseen yhteeseen, jonka tarkoituksena on herättää aikuisessa seksuaalisia ajatuksia lapsista. Harmaan alueen kuvissa lapsi tulee seksuaalisoiduksi.

Kuten yllä olevasta kuviosta ilmenee, monenlaisia kuvia voidaan luokitella harmaan alueen kuviksi. Kuviossa erotetaan yleensä tarkoitukselliset poseerauskuvat lapsista ja yleisemmät,

spontaanimmat kuvat lapsista. Poseerauskuville on ominaista se, että ne on lavastettu. Lapsi poseeraa tarkoituksella kameran edessä ja usein näkyy merkkejä siitä, että häntä opastetaan, miten poseerata. Esimerkiksi lapsen hymy voi näyttää väkinoiselta ja teennäiseltä, ja hänen asentonsa voi vaikuttaa luonnottomalta ja pakotetulta. Poseeraus kuvat voivat olla mitä tahansa koulukuvasta voimisteluvaatteissa poseeraavaan lapseen tai lapseen, joka on alasti tai puettu aikuisten eroottisiin vaatteisiin ja meikattu ja joka poseeraa seksuaalisävytteisessä asennossa (Pihl, Jakobsen & Sørensen, 2014).

Lasten poseeraus kuvien tuotantoa ja levitystä netissä on tutkittu erityisesti Tanskan Pelastakaa Lasten raportissa vuodelta 2014 nimeltä Billeder i Gråzonen (Harmaan alueen kuvat). Tässä julkaisussa keskitytään sen sijaan suuntaukseen, jossa tavanomaisia, arkipäiväisiä kuvia lapsista liitetään seksualisoivaan kontekstiin netissä.

ARKIPÄIVÄISIÄ KUVIA LAPSISTA SEKSUALISOIVASSA KONTEKSTISSA

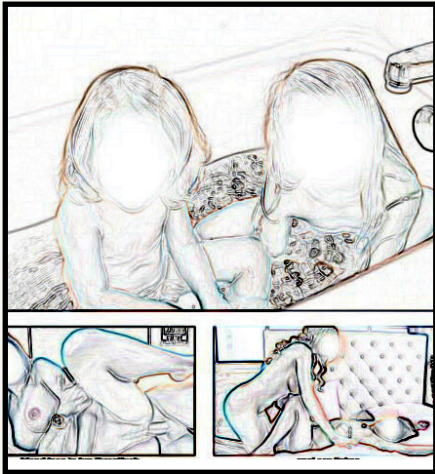
Luokka ”arkipäiväiset kuvat lapsista” kattaa neutraalit, ei-seksuaalisävytteiset kuvat ja videot lapsista. Näihin kuuluvat arkipäiväiset tai lomakuvat lapsista, joissa he tekevät tavanomaisia, iälleen sopivia asioita ja kuvien tarkoituksena on dokumentoida ikimuistoinen hetki lasta, sukulaisia tai ystäviä varten.

Kuvien ja videomateriaalin digitalisointi on entisestään helpottanut ja nopeuttanut yksityisten kuvien jakamista muiden kanssa, ja lapset, nuoret ja aikuiset ovat omaksuneet kuvanjakokulttuurin. Tämä on johtanut valtaviin määriin nettimateriaalia, jossa on arkipäiväisiä kuvia lapsista, mukaan lukien kuvia, joita lapset itse ovat ottaneet ja jakaneet eri sosiaalisen median kanavissa. Muissa tapauksissa lasten vanhemmat ovat saattaneet jakaa tällaisia kuvia netissä, jotta ystävät ja sukulaiset voivat seurata lasten elämää. Aktiivisten ja onnellisten lasten kuvia löytyy myös päiväkotien, peruskoulujen ja urheiluseurojen nettisivuilta, joilla on tarkoitus näyttää sinne tuleville lapsille, että lapset viihtyvät siellä. Nämä ovat kaikki esimerkkejä tilanteista, joissa kuvat lapsista ovat ei-seksualisoivassa kontekstissa.

Joulukuussa 2018 Tanskan Pelastakaa Lapset kiinnitti erityistä huomiota vihjeisiin, joissa arkipäiväisiä kuvia lapsista sijoitettiin seksualisoivaan kontekstiin. Tanskan vihjepalvelu päätti tilastoida tämän tyyppiset vihjeet. Tarkemmin sanoen, vihjepalvelu sai 1.1.–31.12.2019 välisenä aikana 101 tämän tyyppistä vihjettä, mikä on keskimäärin kaksi tällaista vihjettä viikossa. Näiden vihjeiden perusteella voidaan nähdä, että kuvat ovat tyyppisesti arkipäiväisiä kuvia lapsista, jotka ovat joko kokonaan tai osittain alasti ja joista on tehty kohde aikuisten seksuaalisille tarpeille. Vihjepalvelut näkevät esimerkiksi usein kuvia lapsista leikkimässä rannalla, kylpyammeessa tai virtsaamassa ulkona. Arkipäivän kuviin voi sisältyä myös kuvia lapsista nudistisissa yhteyksissä, joissa he käyvät nudistileireillä tai -retkillä ja ovat siten alasti. Vihjeet osoittavat myös selvästi, että kuvissa, jotka liitetään netissä seksualisoivaan kontekstiin, on pääosin valkoihoisia 9–12-vuotiaita tyttöjä.

Netissä on monenlaisia seksualisoivia konteksteja, joissa esitellään arkipäiväisiä kuvia lapsista. Vihjepalvelu löytää kuvat yleensä nettisivustoista, joissa on avoimen seksuaalista sisältöä, mitä käsitellään tarkemmin seuraavissa osioissa.

NETTISIVUSTOT, JOISSA ON AVOIMEN SEKSUAALISTA SISÄLTÖÄ

Esimerkki arkipäiväisestä kuvasta, joka näytetään pornografisessa verkkosivustossa yhdessä pornografisen materiaalin kanssa. Kuvat on jälkikäsitelty henkilöllisyyden piilottamiseksi.

Esimerkki alle 18-vuotiaan tytön selfiestä (oikea alakulma), joka näytetään yhdessä pornografisen materiaalin kanssa pornografisessa verkkosivustossa. Kuvat on jälkikäsitelty henkilöllisyyden piilottamiseksi.

Avoimen seksuaalista sisältöä sisältäviin nettisivustoihin kuuluvat aikuisille tarkoitetut pornosivustot, joissa arkipäiväisiä kuvia lapsista sekoitetaan aikuisille tarkoitettuun pornografiseen materiaaliin. Tällaisia kuvia löytyy myös aikuisille suunnatuilta eroottisilta nettisivustoilta, joissa myydään seksiin liittyviä tuotteita ja palveluja. Tällaisissa sivustoissa lasten kuvat poistetaan tarkoituksellisesti niiden alkuperäisestä yhteydestä (joita voivat olla esimerkiksi sosiaalinen media, urheiluseura tai yksityinen valokuva-albumi) ja sijoitetaan uuteen, seksualisoivaan kontekstiin, jossa kuvat alkavat palvella täysin erilaista ja seksuaalista tarkoitusta. Kun lapsen kuvaa käytetään väärin tällä tavoin, se jaetaan myös julkisesti saatavilla olevassa seksualisoivassa kontekstissa, mikä heikentää lapsen oikeutta hallita sitä, kenellä on hallussaan hänen kuviaan ja mihin tarkoitukseen niitä käytetään.

MUUT NETIN SEKSUALISOIVAT KONTEKSTIT

Tapaukset, jotka liittyvät arkipäiväisten kuvien seksualisointiin, ja joista tehdään ilmoituksia vihjepalveluihin, löytyvät ensisijaisesti sivustoilta, joissa on avoimen seksuaalista sisältöä ja joissa arkipäiväiset kuvat lapsista sekoittuvat aikuisten pornografiseen materiaaliin. Arkipäiväisten kuvien seksualisointi ei missään nimessä kuitenkaan rajoitu vain tällaisiin sivustoihin. Kuten johdannossa on esitetty, videot ja kuvat, joita lapset itse tai heidän vanhempansa ovat ottaneet ja jakaneet YouTubeen, TikTokiin, Snapchatin, Instagramin ja Facebookin kaltaisilla alustoilla, voivat myös joutua aikuisten seksualisoimiksi ilman, että kuvia jaetaan muussa ja erityisen seksuaalisessa kontekstissa. Nämä alustat, jotka ovat pohjimmiltaan ei-seksualisoiva konteksti lasten arkipäiväisille kuville ja videoille, voivat muuttua seksualisoiviksi sen mukaan, miten muut käyttäjät suhtautuvat jaettuun materiaaliin. Niillä voi esimerkiksi olla kuvia ja videoita vähäpukeisista lapsista, jotka saavat paljon enemmän tykkäyksiä ja aikuisia seuraajia ja joita katsotaan useammin kuin kuvia ja videoita, joissa lapset ovat täysin puettuja.

Arkipäiväisissä kuvissa olevien lasten seksualisointia tapahtuu monilla eri alustoilla. Taustalla piileviä mekanismeja tarkastellaan myöhemmin tässä julkaisussa. Sitä ennen seuraavissa osioissa esitellään tietoa siitä, millaisia psyykkisiä seurauksia aikuisen seksualisoinnin kohteeksi joutumisella on lapselle.

PSYKKISET SEURAUKSET LAPSELLE

Kun kuvat lapsista liitetään seksualisoivaan kontekstiin netissä, sen lisäksi, että kuvista tulee seksualisoituja, myös kuvissa näkyvästä lapsesta tai lapsista tehdään kohde aikuisen seksuaalisille tarpeille. Tietoisuus siitä, että lapsesta on tehty aikuisten seksuaalisten ajatusten kohde, voi aiheuttaa lapselle psyykkisiä seurauksia. Niiden ymmärtämiseksi on ensin käsitettävä, miten lapset tyypillisesti suhtautuvat seksuaalisuuteen ja millaista lapsen seksuaalinen käyttäytyminen on, perustuen lapsen seksuaaliseen kehitykseen.

LAPSEN SEKSUAALINEN KEHITYS

Stevnhøj'n ja Strangen (2016) mukaan lapsen seksuaalinen kehitys alkaa jo vauvana. Tutkimukset osoittavat, että koko vauvan keho on herkkä ja kosketus on erittäin tärkeää lapsen hyvinvoinnille ja terveelle kehitykselle. Lapsen seksuaalista kehitystä stimuloi läheinen, hoivaajan antama fyysinen kontakti, joka voi tuottaa lapselle miellyttäviä fyysisiä aistikokemuksia. Samoin Zeuthen (2009) korostaa, miten lapsi ei synny tietoisena omasta seksuaalisuudestaan, vaan se muokkautuu ja kehittyy aina lapsen ja hänen hoivaajiensa välisten suhteiden kautta. Stevnhøj ja Strange (2016) tiivistävät, että lapsen seksuaalisuus on tiedostamatonta ja että lapsi ei koe seksuaalisia tuntemuksia tai käyttäytymistä seksuaalisuutensa ilmentymänä vaan pelkästään uusina aistikokemuksina.

Vaikka lapset kasvavat iän myötä yhä uteliaammiksi ja saavat enemmän tietoa seksuaalisista käsitteistä, teoista ja kehollisista tuntemuksista, aikuisten tunteet seksuaalisuudesta ja halusta pysyvät heille tuntemattomina. Jossain iässä lapsilla on myös taipumus ajatella, että aikuisten seksuaalisuus ja kaikki siihen liittyvä on vastenmielistä. Usein murrosiän kynnyksellä lapset alkavat kiinnostua omasta seksuaalisuudestaan. Tämä orastava tietoisuus on kuitenkin edelleen epäkypsää, eikä teini-ikäisten keskuudessa ole vielä tavallista kuvitella itseään konkreettisiin seksuaalisiin tilanteisiin yhdessä muiden kanssa (Stevnhøj & Strange, 2016).

KUN LAPSESTA TULEE AIKUISEN SEKSUAALISUUDEN KOHDE

Sen perusteella, mitä tiedämme lasten seksuaalisesta kehityksestä, voimme päätellä, että lapset eivät koe itseään seksuaalisiksi samalla tavalla kuin aikuiset, ja heillä on vaikeuksia ymmärtää aikuisten seksuaalisia tekoja ja halun tunteita. Lapsille aikuisten seksuaalisuus voi siis vaikuttaa käsittämättömältä ja vastenmieliseltä. Lapset voivat kuitenkin olla vaarassa joutua pakotetuksi mukaan aikuisten seksuaaliseen käyttäytymiseen ja tunteisiin, koska lapsista voi tulla aikuisten seksuaalisuuden kohde.

Tutkimusten avulla on saatu huomattavaa tietoa seksuaaliväkivallan kohteeksi joutuneiden lasten myöhemmin kokemista psyykkisistä seurauksista. Psykkiset seuraukset riippuvat lapsen iästä, siitä, onko hän jonkinlaisessa suhteessa aikuiseen, joka käyttää lapsen kuvia seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseksi sekä lapsen persoonallisuudesta, psykososiaalisista resursseista ja hänen sosiaalisen verkostonsa antamasta tuesta.

LAPSI KRIISSISSÄ

Lapsi voi kokea kriisireaktion saadessaan tietää, että aikuinen on käyttänyt hänen kuvaansa seksualisoivassa kontekstissa seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseen. Lapsi saattaa todennäköisemmin kokea kriisireaktion, jos hän ikänsä ja tunnekehityksensä puolesta ymmär-

tää sitä seksuaalista kiinnostusta, jota joillain aikuisilla voi hänen vartaloon kohtaan olla. Lapsi voi olla järkyttynyt huomattavasti, että arkipäiväiset kuvat hänestä, jotka oli tarkoitettu vain ystäville, sukulaisille ja muille hyvää tarkoittaville katsojille, ovatkin yhtäkkiä osa seksualisoivaa - ja mahdollisesti lapselle vastenmielistä - kontekstia. Lapsi voi tämän johdosta kokea voimakkaita hallinnan menetyksen ja voimattomuuden tunteita, jotka liittyvät kokemukseen siitä, ettei hän voi suojella itseään väkivallalta ja että hän ei voi tehdä päätöksiä itsestään ja omasta kehostaan (Stevnhøj & Strange, 2016). Tiedämme myös, että lapset, jotka tulevat vastentahtoisesti seksualisoiduiksi, kokevat suurta ahdistusta, joka liittyy niiden ihmisten lukumäärään, jotka saattavat nähdä hänet seksuaalisella tavalla, ja siihen, miten muut reagoivat, jos he saavat tietää tapahtuneesta. Tämän vuoksi lapset usein eristyvät sosiaalisesti välttääkseen epämiellyttäviä kohtaamisia muiden kanssa (Jansen, 2015).

LAPSEN LUOTTAMUKSEN PETTÄMINEN

Lapsen terveeseen kehitykseen vaikuttaa voimakkaasti muun muassa se, onko lapsella ollut perusluottamus aikuisiin ja itseään ympäröivään maailmaan (Fonagy, 2017). Se, että aikuiset ovat käyttäneet lapsesta otettuja kuvia omien seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseksi, voi vahingoittaa lapsen yleistä turvallisuuden ja luottamuksen tunnetta. Jatkossa tämä voi aiheuttaa ongelmia lapsen sosiaalisissa suhteissa ja siinä, miten lapsi suhtautuu muihin ihmisiin. Stevnhøj'n ja Strangen (2016) mukaan seuraukset lapselle ovat suurimmat, mikäli lapsi tuntee sen aikuisen tai ne aikuiset, jotka hoivan, rakkauden ja tuen tarjoamisen sijasta ovat pettäneet hänen luottamuksensa.

HÄPEÄ JA SYYLLISYYS

Lapsi ei voi koskaan kantaa vastuuta aikuisten seksuaalisten ajatusten kohteeksi joutumisesta. Tiedämme kuitenkin, että lapset voivat tuntea paljon syyllisyyttä siitä, että heidän kuviaan on käytetty netissä lasta seksualisoivissa konteksteissa. Syyllisyydentunteeseen liittyy usein häpeää. Lapset kokevat häpeää erityisesti silloin, jos he itse ottivat ja jakoivat kuvia, jotka sitten seksualisoitiin. Näin tapahtuu, vaikka lapset olisivat tietoisia siitä, että heidän oma aikomuksensa kuvien suhteen ei ollut lainkaan seksuaalinen (Jansen, 2015).

HUOLESTUTTAVIA SUUNTAUKSIA

Kuten raportissa on tähän mennessä esitetty, lasten arkipäiväisten kuvien jakaminen seksualisoivissa konteksteissa loukkaa lapsen oikeutta olla joutumatta seksuaaliväkivallan kohteeksi. Edellinen osio on osoittanut, miksi on tärkeää suojella lapsia tällaiselta väkivallalta, koska sillä voi olla vakavia psyykkisiä seurauksia. Lapsille aiheutuu suurta haittaa, kun arkipäiväisiä kuvia heistä asetetaan seksualisoivaan kontekstiin. Valitettavasti kokemuksemme vihjepalveluissa on, että tätä tapahtuu viikosta toiseen. Seuraavassa osiossa keskitytään tämän ilmiön taustalla oleviin syihin. Loppuun on lisätty myös suosituksia siitä, miten voimme käyttää saamaamme tietoa motiiveista ja moraalisisista rajoista niiden henkilöiden keskuudessa, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista, estääksemme lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan tulevaisuudessa ja parantaaksemme lasten suojelua.

YMMÄRTÄMINEN ON ENNALTAEHKÄISYÄ

Käsitellessämme vihjeitä laittomasta lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista, taustalla on aina ajatus ennaltaehkäisystä. Laittoman materiaalin poistuksessa työ ei siis lopu siihen. Tärkeä ennaltaehkäisevä tekijä on myös analysoida saamissamme ilmoituksissa esiintyviä suuntauksia ja mekanismeja sekä tutkia, miten tämä tieto voi johtaa uusiin ennaltaehkäiseviin toimiin, jolloin seuraavaa ilmoitusta ei ehkä saada. Seuraavas-

sa osiossa keskitytään ennaltaehkäisevään työhön, joka perustuu näiden suuntausten ja mekanismien analysointiin lapsista otettujen arkipäiväisten kuvien käyttämisestä ja niiden jakamisesta seksuaalisovissa konteksteissa.

Tanskan vihjepalveluun 12 kuukauden aikana (1.1.–31.12.2019) saapuneet 101 vihjettä arkipäiväisistä kuvista lapsista seksuaalisovissa konteksteissa kertovat ilmiön kehityssuunnasta. Ymmärtäminen on ensimmäinen askel ennaltaehkäisyssä. Jos yhteiskunta ottaa aktiivisen roolin torjuakseen sitä riskiä, että arkipäiväisiä kuvia lapsista käytetään väärin seksuaalisovissa konteksteissa, tulee esittää kysymyksiä: Kuka käyttää tätä materiaalia? Mitkä mekanismit johtavat kuvien/videoiden liittämiseen seksuaalisoivaan kontekstiin?

Vastauksemme näihin kysymyksiin perustuvat Mikkel Rask Pedersenin tohtorinväitöskirjan alustaviin tuloksiin. Väitöskirjatyö on Tanskan Pelastakaa Lapset -järjestön ja Aarhusin yliopiston yhteistyötä. Pedersenin väitöskirjassa tutkitaan pedofiilien elämää digitaalisissa ympäristöissä ja keskitytään seksuaaliväkivaltaa ehkäisevän toiminnan kehittämiseen digitaalisessa mediassa.

VÄKIVALLATONTA VÄKIVALTA?

Työssä, jossa pyritään ymmärtämään niitä henkilöitä, jotka käyttävät seksuaalisten tarpeiden tyydyttämiseen arkipäiväisiä kuvia lapsista seksuaalisovissa konteksteissa, ensimmäinen haaste on pyrkiä selvittämään, keitä nämä henkilöt ovat. Historiallisesti sekä ammattilaisien että maallikoiden keskuudessa on esiintynyt sekaannusta sanoista pedofiili ja seksuaalirikollinen (Seto, 2009). Ammattipiireissä sekaannus voidaan todennäköisesti jäljittää siihen, että valtaosa pedofiilitutkimuksesta on tapahtunut kliinisissä ja/tai vankilaympäristöissä tuomittujen seksuaalirikollisten keskuudessa (Seto, 2009; Horn ym., 2015). Maallikkojen keskuudessa elää sinnikkäästi tarina pedofiilistä pahana hirviönä, jota on kuvattu tiedotusvälineissä 1970-luvulta alkaen (Goode, 2011). ”Pedofiilin” ja ”seksuaalirikollisen” rinnastaminen on kuitenkin monella tasolla väärin. Viimeaikaiset tutkimukset osoittavat, että useimmat pedofiilisestä lapsikohteisesta seksuaalisuudesta kärsivät eivät koskaan syyllisty lapseen kohdistuvaan seksuaalirikokseen (Theaker, 2015). Vastaavasti jopa puolet kaikista lapsiin kohdistetuista seksuaalirikoksista tuomituista henkilöistä eivät koe ensisijaista seksuaalista kiinnostusta lapsiin, joten he eivät ole teknisesti katsoen pedofiilejä (Seto & Lalumière, 2001; Seto, 2009).

Se, mitä voidaan ja mitä tulee päätellä edellä mainitusta on, että on käytettävä oikeaa terminologiaa kuvailtaessa henkilöitä, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista, jotta vältetään ei-toivotut ja virheelliset ennakkokäsitykset. Ei voida olettaa, että kaikissa lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa ja rikkomuksissa syyllinen on pedofiili tai että kaikki pedofiilit syyllistyisivät lapseen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan.

Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti olemme sitä mieltä, että arkipäiväisissä kuvissa ja videoissa olevan lapsen esittäminen seksuaaliobjektina on lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Tämän materiaalin käyttäjien osalta olisi siis helppo väittää, että he kohdistavat lapseen seksuaaliväkivaltaa ja että sillä, ovatko he pedofiilejä vai eivät, ei ole mitään merkitystä. Kuitenkin Rask Pedersenin väitöskirjan (”Pedofiilien digitaalinen elämä”) alustavat tulokset osoittavat, että tällainen luokittelu ei riitä selittämään eräitä kaikkein jäsentävimpiä tekijöitä, jotka liittyvät lasten arkipäiväisten kuvien käyttöön ja jakamiseen seksuaalisovissa kontekstissa. Tällaista materiaalia käytetään ja jaetaan usein moraalisenä ja laillisenä vaihtoehtona lapseen kohdistuvaa seksuaaliväki-

valtaa todistavalle kuva- ja videomateriaalille (CSAM¹). Materiaalin käyttöä perustellaan sillä, ettei se ole haitallista eikä lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa. Vaikka materiaali loukkaa aina lapsen oikeuksia, esitämme tässä julkaisussa, että pyrkimällä ymmärtämään materiaalin käyttämistä käyttäjän näkökulmasta, voimme saada tietoa prosesseista, joissa arkipäiväisiä kuvia ja videoita lapsista käytetään seksuaalisovissa kontekstissa.

Seuraavissa osioissa tarkastellaankin sitä, miten lasten arkipäiväisten kuvien käyttöä ja jakamista seksuaalisovissa konteksteissa perustellaan ”haitattomana”, analysoimalla havainnot keskusteluista, joita käydään Virtuous Pedophiles- ja Visions of Alice -organisaatioiden ylläpitämällä vertaistuki- ja keskustelufoorumeilla². Tiedonkeruussa on keskitytty siihen, miten erilaiset nettikulttuurit auttavat luomaan erilaisia rajoja henkilölle, joka haluaa elää ns. moraalisen pedofiilinä, joka ei syyllisty rikoksiin. Yhteenvedossa foorumien välisistä yhtäläisyyksistä ja eroista keskustellaan ennaltaehkäisy näkökulmasta.

VIRTUOUS PEDOPHILES - ”MORAALINEN” VAIHTOEHTO

Virtuous Pedophiles on organisaatio, jolla on vertaistukifoorumi netissä. Siellä he, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista, voivat kirjoittaa haasteista, joita he kohtaavat elässään ei-rikollista elämää – elämää, jossa he eivät vahingoita lapsia. Foorumi ei salli keskustelua siitä, voivatko lapsiin kohdistuvat seksuaaliset teot olla ei-haitallisia, ja myös laittoman lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin käyttö ja jakaminen on kielletty. Toinen foorumin erityispiirre on, että arkipäiväiset kuvat lapsista eivät ole sallittuja profiilikuvina tai avatareina³.

Halu elää niin, ettei syyllisty rikoksiin, ei kuitenkaan tarkoita sitä, että lapsikohteinen seksuaalisuus katoaa, ja siksi monet etsivät seksuaalisesti stimuloivaa vaihtoehtoa laittomalle materiaalille, joka voi sopia yhteen sen kanssa, että elää moraalisen pedofiilinä, joka ei syyllisty rikoksiin. Eräs Virtuous Pedophiles -sivuston jäsen kirjoittaa:

” Selailin nettiä ja törmäsin nudistirantasivustoon, jossa oli kuvia lapsista. Tiedän, että nämä kuvat eivät ole laittomia asuinpaikassani - mutta ovatko ne moraalisesti hyväksyttäviä? [...] Haluan todella varmistaa, että se, mitä teen, ei vahingoita lapsia, ja olen tuntenut syyllisyyttä kuvien löytämisestä lähtien.”

Foorumilla vallitsee yksimielisyys siitä, että mikäli yhtäkään lasta ei ole vahingoitettu kuvien tai videoiden tuottamisessa, materiaalin henkilökohtainen käyttö on moraalisesti hyväksyttävää. Käyttäjän yllä olevassa lainauksessa ilmaiseman syyllisyyden nähdään foorumilla usein liittyvän epävarmuuteen siitä, aiheuttaako lasten arkipäiväisten kuvien käyttö seksuaalisovissa konteksteissa tahatonta vahinkoa lapselle vai ei. Vaikka aineiston henkilökohtainen käyttö nähdään sivustolla sopivana, verkko toiminnasta jäävä ”digitaalinen jalanjälki” tekee tästä monimutkaisempaa.

Keskustelussa siitä, voiko arkipäiväisiä kuvia käyttää seksuaalisovissa konteksteissa moraalisesti hyväksyttävällä tavalla, toinen käyttäjä kirjoittaa:

” En ole koskaan katsonut lapsipornoa. Seuraan vain pieniä, ihania malleja Instagramissa, ja luulen, että heidän kuvansa riittävät minulle. Minusta ei ole epäeettistä säilyttää näitä normaaleja kuvia. Ei se mitään haittaa, kunhan ei vahingoita ketään.”

¹ Child sexual abuse material

² Seuraavat lainaukset on otettu meneillään olevan tohtorintutkimustyön tiedonkeruusta, eikä niitä saa jakaa uudelleen. Lainaukset on muotoiltu uudelleen suoran tekstihaun välttämiseksi tekijöiden salanimien suojelemiseksi.

³ Monet foorumit sallivat käyttäjän luovan sähköpostin allekirjoitusta muistuttavan oman allekirjoituksen, joka lähetetään jokaisen postauksen yhteydessä, usein yhdessä avatarin tai lisätyn kuvan kanssa.

Tämä lainaus on hyvä lähtökohta ymmärrettäessä niitä haasteita ja keskusteluja, joihin Virtuous Pedophiles -sivuston käyttäjät usein osallistuvat: Jos lapsen Instagram-profilia levitetään seksualisoivassa yhteydessä ja profiili saa yhtäkkiä tuhansia seuraajia, seuraajien ”digitaaliset jalanjäljet” paljastavat seksualisoivan kontekstin, jonka osaksi käyttäjäprofiili on nyt muuttunut. Vaikka kuvat profilissa voivat olla lapsen ottamia eivätkä ne siinä mielessä ole vahingoittaneet lasta, tämän ei voida sanoa olevan haitatonta. Netissä voi olla anonyymi, mutta internet ei ole sosiaalinen tyhjiö. Jokaisen toiminta jättää merkkejä digitaaliseen sosiaaliseen ympäristöön. Tämä tekee ongelmalliseksi lasten arkikuvien, jotka on tuotettu vaarattomassa ympäristössä, niin kutsutun ”moraalisen henkilökohtaisen käytön”. Kuten tämän raportin johdannossa todetaan, YouTube on suosittu media, jossa käytetään arkipäiväisiä videoita lapsista, ja alustan moraalista vaikutuksista keskustellaan Virtuous Pedophiles -sivustossa. Seuraavissa kolmessa sitaatissa kolme eri käyttäjää keskustelee YouTubeista ja lapsia sisältävistä arkipäiväisistä videoista:

” En voi olla ainoa, joka käyttää YouTubea. Mitkä ovat henkilökohtaiset sääntösi? Onko mielestäsi oikein käyttää kaikkea, mitä YouTubeissa on? Vai pitäydytkö tiettyntyyppisissä videoissa? Onko parempi lakata katsomasta? Minulla on moraalinen ristiriita siitä.”

” Kun katsoo joidenkin lasten YouTube-kanavia, niissä näkyy 4–50 katselukertaa videoissa, joissa heillä on päitä, mutta 400–400 000 katselukertaa videoissa, joissa heillä ei ole päitä tai he tekevät jotain eroottista. Pidän tätä ongelmana. Totta kai lapset haluavat katselukertoja videoilleen. He tekevät kaikkensa saadakseen niitä.”

” Kun netissä videoita julkaisevat tytöt tajuaavat, että suuri osa heidän suosiostaan johtuu seksuaalisesta vetovoimasta, jotkut totta kai reagoivat eri tavalla kuin toiset. Olen huolissani herkeistä tytöistä [...] Kuvittelisin, että voi olla vaikeaa ymmärtää, että monet ihmiset kiihottuvat nuorempina tekemistäsi videoista.”

Kuten usein argumentoidaan laittoman kuva- ja videomateriaalin käyttöä vastaan: materiaalia käyttävä henkilö on itse mukana materiaalin tuotannossa kysynnän ja tarjonnan vaikutuksen vuoksi. Henkilö voi myös edistää lapsia seksualisoivan materiaalin tuottamista, jos hän on mukana luomassa seksualisoivaa kontekstia, joka liittyy esimerkiksi arkipäiväisiin videoihin lapsista YouTubeissa.

Virtuous Pedophiles -sivuston käyttäjät katsovat, että arkipäiväiset kuvat lapsista seksualisoivissa konteksteissa voivat olla moraalinen vaihtoehto lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavalle kuva- ja videomateriaalille, koska se ei suoraan vahingoita lapsia. On kuitenkin ymmärrettävä, että se, että sivuston käyttäjät hyödyntävät materiaalia omien seksuaalisten tarpeidensa tyydyttämiseen, on monimutkainen asia, jonka tahattomat seuraukset on aina pidettävä mielessä, jotta lapsi ei itse tule tietoiseksi seksualisoivasta kontekstista. Virtuous Pedophiles -sivuston käyttäjät pyrkivät olemaan moraalisia pedofiilejä, jotka eivät syyllisty rikoksiin, ja tämä näkyy heidän keskusteluissaan ja pohdinnoissaan siitä, voiko heidän seksuaalinen käyttäytymisensä vahingoittaa lapsia.

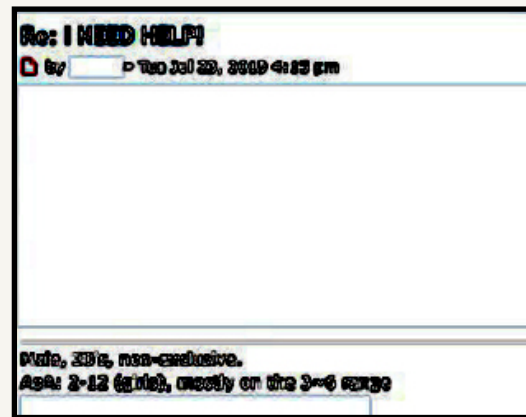
Kuten nähdään seuraavassa keskustelufoorumien esimerkissä, joidenkin keskustelijoiden huoli lapsista otettujen arkipäiväisten kuvien käytöstä seksualisoivissa konteksteissa ei aina koske lapsille aiheutuvia seurauksia; joillekin käyttäjille kyse on pikemminkin siitä, että arkipäiväisten kuvien käyttäminen tällä tavoin ei voi vahingoittaa käyttäjiä itseään.

VISIONS OF ALICE - "LAILLINEN" VAIHTOEHTO

Visions of Alice on toinen organisaatio, jolla on vertaistukifoorumi pedofiileille, jotka eivät syyllisty rikoksiin, mutta organisaatio on hyvin erilainen kuin Virtuous Pedophiles. Visions of Alice -sivustolla organisaatio sallii käyttäjien haastavan ajatuksen siitä, että lapsiin kohdistuvat seksuaaliset teot eivät voi olla vastavuoroisia. Sivustolla voi myös käyttää profiilikuvia ja avatareita, joissa on lapsia, kunhan kuvat ovat laillisia. Kuten Virtuous Pedophiles -sivustolla, täälläkään käyttäjät eivät saa suoraan jakaa kuvia ja videoita toistensa kanssa. Alla olevat kaksi kuvaa havainnollistavat Visions of Alice -profiilien (vasemmalla) ja Virtuous Pedophiles -profiilien (oikealla) välisiä eroja:

Visions of Alice.
Kuvat on jälkikäsitelty henkilöllisyyden piilottamiseksi.

Virtuous Pedophiles
Kuvat on jälkikäsitelty henkilöllisyyden piilottamiseksi.

Monet Visions of Alice -sivuston käyttäjät uskovat, että lapset ja aikuiset voivat solmia tasa-arvoisia seksuaalisia suhteita. Kun lasten arkipäiväisten kuvien käyttämisestä seksuaalisissa konteksteissa keskustellaan Virtuous Pedophiles -sivustolla, keskustellaan siitä, voiko tällaisia kuvia käyttää seksuaalisten tarpeiden tyydyttämisessä vahingoittamatta lasta. Visions of Alice -sivustolla keskustellaan puolestaan siitä, kuinka pitkälle voidaan viedä arkipäiväisten ja laillisten kuvien käyttäminen seksuaalisten tarpeiden tyydyttämisessä ennen kuin se vahingoittaa näiden kuvien käyttäjiä.

Eräs Visions of Alice -sivuston käyttäjä aloittaa keskusteluketjun, jossa hän kirjoittaa:

” Mitä ajattelet siitä, että vähän seksikkäämpiä kuvia käytetään Visions of Alicen profiilikuvina ja allekirjoituskuvina [avatareina]? Pikkuhousukuvia, levitettyjä jalkoja jne. Käyttämällä niitä, vahvistammeko jo olemassa olevan ennakkoluulon meitä vastaan ryhmänä? Vaikuttaako sivustolla vieraillevista ihmisistä siltä, että olemme kiinnostuneita vain yhdestä asiasta? Toisaalta, eikö meillä pitäisi olla paikka, jossa voimme olla oma itsemme ja tehdä mitä haluamme?”

Visions of Alice -sivustolla on normaalia käyttää arkipäiväisiä kuvia⁴ lapsista profiili- ja avatar-kuvina. Edellä on esimerkki keskustelusta, jossa pohditaan, olisiko ongelmallista, jos nämä kuvat olisivat vieläkin seksuaalissävyyteisempiä (vielä laillisia, mutta selkeästi aiemmin viitatuilla harmaalla alueella). Keskustelussa ei kuitenkaan ole kyse siitä, voisiko tämä olla vielä haitallisempaa lapselle, vaan pikemminkin tarkoituksena on löytää tasapaino sen välillä, mitä käyttäjät voivat tehdä (laillisessa) vapaassa tilassa ilman, että heidät väärinymmärretään ”seksuaalisiksi hirviöiksi”, joista he haluavat erottautua. Alla olevissa kolmessa esimerkissä voidaan siten havaita, miten lasten arkipäiväisten kuvien käyttöä jäsentävät seikat liittyvät siihen, ovatko kuvat laillisia, pitäisikö niiden käyttöä hävetä ja ovatko käyttäjät vastuussa kuvien päätyemisestä seksuaaliseen yhteyteen:

” Useimmat kuvat löytyvät Google-haulla etsiessä vaateliikkeitä, joten en näe siinä mitään pahaa. Kunhan se ei ylitä lain rajoja.”

” Olemme foorumilla, jossa voimme puhua avoimesti rakkaudestamme pikkutyttöihin. Tietenkin pidämme sitä seksuaalisesti kiihottavana, ja seksikäs allekirjoituskuva on aivan yhtä vaaraton kuin pinup. Meillä ei ole mitään hävettävää.”

” Haluan myös katsella ”salakuvattuja”⁵ kuvia pikkutyttöistä netissä. Joskus tunnen syyllisyyttä siitä – ikään kuin tunkeutuisin heidän yksityiselämäänsä. Mutta aikana, jolloin kaikki jakavat kuvia itsestään ja lapsistaan, ei pitäisi tulla yllätyksenä, että nuo kuvat päätyvät kaikkialle nettiin “

Kuten edellä mainittiin, yleinen kanta Visions of Alice -sivustolla on, että lapset voidaan ottaa mukaan vastavuoroiseen, ei-haitalliseen seksuaaliseen suhteeseen aikuisen kanssa, mutta että tämän pitäisi tapahtua vain, jos siitä ei aiheudu haittaa lapselle. Käyttäjät tunnustavat tämän olevan kuitenkin laitonta, ja siksi he eivät ole kiinnostuneita aloittamaan tällaisia suhteita nykyisen lainsäädännön aikana. Tämän näkökannan mukaan lasten arkipäiväisten kuvien käyttö toimii laillisena seksuaalisena toimintana. Toiminnan laillisuutta pidetään moraalisena perustana sille ajatukselle, että arkipäiväisiä kuvia lapsista seksualisoivissa konteksteissa käyttävien henkilöiden ei tule tuntea häpeää, sillä toiminta ei ole haitallista. Havaitsemme jopa käyttäjän, joka uskoo, että kun arkipäiväiset kuvat on kerran ladattu nettiin, niihin liitettävän seksuaalisen kontekstin ei pitäisi tulla yllätyksenä kenellekään. Samoin kuvien käyttö on hänen mielestään oikeutettua, jos kuvat löytyvät Googlen kautta. Keskusteluissa käsitellään siis pikemminkin sitä, miten seksualisoivia kuvia ja videot voivat olla, ennen kuin niistä tulee laittomia ja/tai kuvilla on kielteisiä seurauksia materiaalin käyttäjille.

⁴Jotkut kuvat Visions of Alice -sivustolla ovat luonteeltaan sellaisia, joita vihjepalveluun liittyvässä kontekstissa pitäisimme harmaan alueen kuvina. Tässä niitä kuitenkin pidetään arkipäiväisinä kuvina, koska tässä yhteydessä tärkeintä on se, että kuvat ovat Tanskassa laillisia.

⁵Kuvia, joissa ei ole poseerattu, spontaanimpia kuvia, jotka on yleensä otettu ilman, että kuvassa esiintyvä henkilö olisi asiasta tietoinen.

HETEROGEEENISYYS JA VIVAhteET

Kuten edellä mainittiin, Tanskan vihjepalveluun saapuneet 101 vihjettä arkipäiväisistä kuvista lapsista seksualisoivissa konteksteissa vuodelta 2019 ovat osa tunnistettua trendiä. Virtuous Pedophiles ja Visions of Alice -sivustoilla käytyjä, lasten arkipäiväisten kuvien käyttöä seksualisoivissa konteksteissa käsitteleviä, keskusteluja koskevissa kahdessa analyysissä tunnistetaan mekanismeja, jotka liittyvät arkipäiväisten kuvien käyttämiseen seksualisoivissa konteksteissa. Virtuous Pedophiles -sivustolla näiden kuvien käyttö nähdään moraalisen vaihtoehdona laittomalle lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavalle kuva- ja videomateriaalille, kun materiaali on tarkoitettu vain henkilökohtaiseen käyttöön eikä sitä jaeta eteenpäin. Siksi kuvia olisi heidän mukaansa käytettävä varoen, koska käyttäjä jättää ”digitaalisia jalanjälkiä”, jotka voivat paljastaa lapsen kuvien käyttämisen seksuaalisiin tarkoituksiin. Visions of Alice -sivustolla tällaisten kuvien käyttö on erilaista; siellä se on laillinen vaihtoehto, jossa kuvien laillisuus ja saatavuus legitimoivat niiden moraalisen käytön, ja materiaalin aiheuttama ”haitta” mainitaan useammin käyttäjään eikä kuvissa oleviin lapsiin liittyvänä mahdollisuutena.

Ratkaiseva ero näiden kahden foorumin välillä on se, miten toinen sallii arkipäiväiset kuvat lapsista foorumilla, kun taas toinen ei niitä salli. Vertaistuen ulottuvuus molemmilla foorumeilla on yhteisöllisyyden luominen yhteisen seksuaalisen kiinnostuksen ympärille, mutta lähtökohta on erilainen erilaisten poliittisten ja moraalisten arvojen vuoksi. Kuten Virtuous Pedophiles -foorumilta otetussa kuvassa näkyy, siellä voi halutessaan kirjoittaa seksuaalisista mieltymyksistä omassa avatarissa, kun taas Visions of Alice -sivustolla sen voi näyttää kuvien avulla. Jo tässä voi nähdä, miten arkipäiväiset kuvat ja videot lapsista tuodaan seksualisoivaan kontekstiin, jossa ei ole epätavallista nähdä profiilikuvista ja avatareista kirjoitettuja kommentteja, kuten: ”Avatarisi tekee minut hulluksi!” tai ”En pidä maustasi tyttöjen suhteen”.

Vaikka Virtuous Pedophiles ja Visions of Alice -sivustojen käyttäjien joukossa tunnistetut mekanismit eivät varsinaisesti viittaa välittömään syy-yhteyteen foorumien eri arvojen ja sen suuntauksen välillä, että lasten arkipäiväisten kuvien jakamisesta seksualisoivassa kontekstissa tehtäisiin enemmän ilmoituksia, ne saattavat kuitenkin viitata ”ennaltaehkäisy potentiaaliin”. Nämä kaksi erilaista esimerkkiä viittaavat usein unohdettuun vivahteeseen työssä sellaisten ihmisten kanssa, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista, toisin sanoen tämän ryhmän heterogeenisuuteen. Tässä julkaisussa osoitetaan selvästi, että pitäisi muistaa, että ihmisiä, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista, ei voida pelkistää ”rikollisiksi” ja ”ei-rikollisiksi” heidän ajatustensa perusteella. Virtuous Pedophiles ja Visions of Alice -esimerkit havainnollistavat puolestaan toista eroa niiden henkilöiden joukossa, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista. Virtuous Pedophiles ja Visions of Alice -sivustojen välinen ero luokitellaan usein seksuaalisia suhteita vastustavaksi tai puoltavaksi⁶. Tässä esitetty analyysi osoittaa, että ideologisella kannalla on vaikutuksia käytäntöön/jakolinjaan sen osalta, miten lasten arkipäiväisten kuvien käyttöön seksualisoivissa konteksteissa pitäisi suhtautua. Kahden erilaisen foorumin käyttäjistä näemme kaksi erilaista esimerkkiä siitä, miten ihminen voi nähdä itsensä moraalisen pedofilinä, joka ei syyllisty rikoksiin.

⁶Viittaus ideologiseen käsitykseen siitä, miten lasten ja aikuisten väliset seksuaaliset suhteet olisi kiellettävä tai laillistettava.

ENNALTAEHKÄISYN PERUSTA

Intuitiivisesti oikea nimitys ”seksuaaliväkivallan tekijä” olisi sopiva termi kuvaamaan henkilöä, joka käyttää arkipäiväisiä kuvia lapsista seksualisoivissa konteksteissa. Kun tarkastellaan analyysiä siitä, miten Virtuous Pedophiles -sivuston käyttäjät eroavat Visions of Alice -sivuston käyttäjistä, intuitiiviseksi eroksi nousee se, että Virtuous Pedophiles -sivuston käyttäjät ovat pedofiilejä, jotka eivät tee väkivaltaa, kun taas Visions of Alicen -sivuston käyttäjät tekevät väkivaltaa. Tällaisen terminologian kanssa on kuitenkin olemassa se vaara, että jätämme huomioimatta tärkeimmän eron ennaltaehkäisevästä näkökulmasta, nimittäin sen, että ”ei-rikollisia”/moraalisia/lailisia pedofiilejä ei pidetä objektiivisena standardina niiden keskuudessa, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista; sen sijaan asiasta käydään keskustelua ja opitaan eri ryhmissä eri tavoin. Netin alakulttuurit ”ei-rikollisille” pedofiileille luovat erilaiset olosuhteet sille, missä lapsiin kohdistuvia seksuaalisia tekoja koskevat moraaliset ja oikeudelliset rajat menevät, eivätkä nämä rajat ole aina yhteensopivia YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen kanssa.

Tämä tieto on tärkeää, jotta voidaan tunnistaa, miten vahvistaa lapsen oikeutta tulla suojeluksi siltä, ettei hän joudu seksuaaliväkivallan kohteeksi arkipäiväisten kuvien seksuaalisen käytön kautta. Näiden kahden foorumin analysointi osoittaa, että lasten arkipäiväisten kuvien käyttö seksualisoivissa konteksteissa voi itse asiassa olla osoitus yrityksestä elää pedofiilisen seksuaalisuuden kanssa vahingoittamatta lapsia. Se osoittaa kuitenkin myös sen, että netissä olevat yhteisöt voivat tukea ajatusta, jonka mukaan ihmisillä, joilla on pedofiilinen seksuaalisuus, on oikeus paikkaan, jossa voidaan esitellä lapsia seksuaalisesti. Molemmat sivustot osoittavat, että tarvitaan lisää tietoa siitä, miten nettiyhteisöt ja tieto todella vaikuttavat siihen, miten lapsista seksuaalisesti kiinnostuneet ihmiset elävät näiden ajatustensa kanssa. Kun pedofiilisen seksuaalisuuden omaava henkilö menee nettiin etsimään vastauksia siihen, miten elää näiden ajatusten kanssa, Virtuous Pedophiles -sivustoa koskeva analyysi osoittaa, että on tarpeen tarjota ohjausta ja resursseja, jotka voivat tukea ja kehittää edelleen motivaatiota lapsen edun huomioon ottamiseksi. Toisaalta Visions of Alice -sivuston analyysi osoittaa, että kun yhteiskunta epäonnistuu luomaan moraalista kehystä pedofiilisen seksuaalisuuden kanssa elämiselle, moraalisesti oikea toiminta ja laillinen toiminta voivat sekoittua keskenään, jolloin seksuaalista toimintaa ohjaavat laki ja henkilön oma etu ja lapsen etu jätetään arvioimatta.

Julkaisun analyysi paljastaa siis arkipäiväisen, mutta usein huomiotta jätetyn seikan: ihmiset, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista, selvästi myös tutkivat ja selvittävät sitä, miten näiden ajatusten kanssa olisi parasta elää sen sijaan, että olisivat syntymästään pahoja ihmisiä, jotka väistämättä syyllistyvät seksuaalirikokseen. Lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemisessä ei siksi pitäisi keskittyä vain siihen, miten estämme pahojen aikomusten toteuttamisen. Ennaltaehkäisyssä tulee myös olla kyse siitä, miten yhteiskunta voi tukea ja edistää oppimisprosessia, jossa opetellaan ja neuvotellaan moraalisia ja toimintatapojen rajoja sellaisten henkilöiden kesken, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista.

PÄÄTELMÄT

Lapsen oikeuksia koskevan YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 34. artiklassa todetaan, että lapsilla on oikeus tulla suojelluksi seksuaaliväkivallalta. Vihjepalvelujen lasten suojelutyöhön kuuluu lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan kuva- ja videomateriaalin käsittely. Tässä työssä näemme, että tavalliset, ei-laittomat kuvat lapsista päätyvät seksualisoiviin konteksteihin. Vaikka vihjepalveluissa usein nähdään, seksualisoivat kontekstit, joihin nämä kuvat päätyvät, ovat aikuispornografiaa sisältäviä nettisivustoja, julkaisussa huomautetaan myös, että seksualisoivat kontekstit eivät rajoitu näihin nettisivustoihin. Seksualisoivia konteksteja voi esiintyä myös muualla, kuten sosiaalisessa mediassa, jossa aikaleimat, kuvien ja videoiden katselukertojen ja/tai seuraajien suuret lukumäärät voivat paljastaa, miten arkipäiväisiä kuvia lapsista seksualisoidaan. Julkaisussa korostetaan sitä, että lapsia sisältävän sisällön seksualisointiin on alettava suhtautua vakavasti. Vaikka laki edellyttää, että materiaalin täytyy sisältää lapsen suoraa seksualisointia, jotta sitä voitaisiin pitää Tanskassa laittomana, suoran seksualisoinnin puuttumisen ei kuitenkaan pidä ajatella tarkoittavan sitä, ettei lapselle tulisi psyykkisiä seuraamuksia siitä, että häntä käytetään aikuisten seksuaaliobjektina. Julkaisussa on lisäksi tutkittu ja analysoitu Tanskan Pelastakaa Lapset -järjestön ja Aarhusin yliopiston tuottaman tutkimustyön alustavia tietoja pedofiilien digitaalisesta elämästä. Kyseiset analyysit osoittavat, että henkilöt, jotka käyttävät arkipäiväisiä kuvia lapsista seksualisoivassa kontekstissa eivät välttämättä mielestään toimi väärin lasta kohtaan ja että motivaatio käyttää tätä tietyn tyyppistä materiaalia vaihtelee nettiyhteisöjen välillä moraalisenä tai laillisenä vaihtoehtona laittomalle materiaalille. On osoitettu, miten tämä tieto korostaa tarvetta kehittää seksuaaliväkivaltaa ennaltaehkäiseviä toimia, jotka perustuvat tuen ja avun lisäämiseen heille, joilla on lapsiin kohdistuvia seksuaalisia ajatuksia. Asiaa koskevaa lainsäädäntöä on vahvistettava, jotta lapset saavat sen suojan, johon heillä on oikeus.

SUOSITUKSET

Tämän julkaisun perusteella Tanskan Pelastakaa Lapset on esittänyt kolme ajatusta, joiden täytyisi toteutua, jos yhteiskunta haluaa saavuttaa tavoitteen lasten suojelemisesta seksuaaliväkivallalta. Myös Suomen Pelastakaa Lapset haluaa edistää näiden suositusten toteutumista Suomessa ja kansainvälisesti.

1. Lapset ovat lapsia – myös netissä. Lapsilla tulisi olla samat oikeudet riippumatta siitä, ovatko he digitaalisessa ympäristössä vai eivät. Lapsia on suojeltava yhtäläisesti kaikkialla, missä he ovat. Ei ole epäilystäkään siitä, että jos lapsi netin ulkopuolella joutuu häntä seksualisoivaan ympäristöön, hänet autetaan pääsemään sieltä pois. Digitaalisissa ympäristöissä lapsia ei tällä hetkellä auteta pois seksualisoivista konteksteista. Tämän asian on muututtava!
2. Lainsäädäntöä on vahvistettava, jotta lapsia voidaan suojella, kun heistä tulee aikuisten seksuaalisuuden kohteita. Lainsäädännössä on määritettävä, että kuvan kohteen lisäksi materiaalin käytön ja jakamisen konteksti vaikuttaa siihen, onko kyse lapseen kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta.
3. Nuorille, joilla on seksuaalisia ajatuksia lapsista, olisi kehitettävä apu- ja tukimuotoja, kuten sivusto, josta saada tietoa, ja anonyymejä itsearviointitestejä. Pääasiallisena tavoitteena olisi antaa näille nuorille tietoja ja resursseja, joita he tarvitsevat voidakseen elää hyvää elämää syyllistymättä rikoksiin ja vahingoittamatta lapsia.

VIITTEET

- Berkeley, G. (1685-1753) (2014). *A treatise concerning the principles of human knowledge*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fonagy, P. (2017). *How the engine works: Trust and making sense of ourselves and others*. In D. Bevington (toim.), *Adaptive mentalization based Integrative treatment: A guide for teams to develop systems of care*. Oxford: Oxford University Press.
- Goode, S. (2011). *Pedophiles in society: Reflecting on sexuality, abuse and hope*. London: Palgrave Macmillan.
- Google (2019). *Beskyttelse af børn på Youtube [Lastensuojelu YouTube]*, osoitteessa 25-11-2019: <https://support.google.com/youtube/answer/2801999?hl=da>
- Horn, J.V., Eisenberg, M., Nicholls, C. M., Mulder, J., Webster, S., Paskell, C., Brown, A., Stam, J., Kerr, J., & Jago, N. (2015). *Stop it now! A pilot study into the limits and benefits of a free helpline preventing child sexual abuse*. *Journal of Child Sexual Abuse*, 24(8), 853/872. <https://doi.org/10.1080/10538712.2015.1088914>
- Jansen, H.A. (2015). *Behandling af it-relaterede seksuelle overgreb [Tietotekniikkaan liittyvän seksuaaliväkivaltan hoito]* Julkaisussa G. Jakobsen, K. Sørensen, H. Gundorff & H. Jansen (eds), *Hvor slemt kan det være? En antologi om it-relaterede seksuelle overgreb [Kuinka pahaa se voi olla? Tietotekniikkaan liittyvää seksuaaliväkivaltaa käsittelevä antologia]*, s. 57-74. Copenhagen: Save the Children Denmark.
- Pihl, M., Jakobsen, G. & Sørensen, K. (2014) *Billeder i gråzonen. Hvordan børn på lovlig vis udnyttes som sexobjekter på nettet [Kuvat harmaalla alueella: Miten lapsia voidaan laillisesti väärinkäyttää seksuaalisina kohteina Internetissä]*. Copenhagen: Save the Children Denmark.
- Seto, M. C. (2009). *Pedophilia*. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5, 391-407.
- Seto, M.C. (2013). *Internet sex offenders*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Seto, M. C. & Lalumière, M. L. (2001). *A brief screening scale to identify pedophilic interests among child molesters*. *Sex Abuse* 13:15-25.
- Stevnhøj, A. L., & Strange, M. (2016). *Børn og seksualitet [Lapset ja seksuaalisuus]*. Copenhagen: Hans Reitzels.
- Taylor, M. & Quayle, E. (2003). *Child Pornography, an internet Crime*. Brunner-Routledge.
- Theaker, E.A. (2015). *Reframing the non-offending pedophile to combat child sexual abuse: A content analysis of public response to Luke Malone's 'Help Wanted'*. Bothell, WA: University of Washington Bothell.
- Yk:n Lapsen oikeuksien julistusta koskeva kokous (1992), osoitteessa [savethechildren.org.uk](https://www.savethechildren.org.uk), käytetty 07-01-2020: <https://www.savethechildren.org.uk/what-we-do/childrens-rights/united-nations-convention-of-the-rights-of-the-child>
- Zeuthen, K (2009). *Kærlighed og overlevelse [Rakkaus ja selviäminen]*. Copenhagen: Akademisk Forlag.

